BESLUT

Datum
2026-11-09

Dnr
14103-2025

Justitieombudsmannen
Mattias Almqvist

Kritik mot Åklagarmyndigheten för långsam handläggning av en begäran om utlämnande av allmän handling. Även uttalanden om myndighetens ansvar för handläggningen av en sådan begäran samt vikten av en omsorgsfull prövning

Beslutet i korthet: Åklagarmyndigheten får kritik för att ett ärende om rätt att få ta del av en allmän handling inte handlades i enlighet med tryckfrihetsförordningens skyndsamhetskrav. JO uttalar vidare att den långa handläggningstiden tycks vara ett resultat av en serie av åtgärder som i varierande grad inte har varit förenliga med grundläggande rättssäkerhetskrav. I beslutet framhålls att ansvaret för att handlägga ärendet och verkställa beslutet åligger myndigheten och att det inte är godtagbart att hänvisa den enskilde till att kontakta en annan enhet inom samma myndighet med sin begäran. JO gör också vissa uttalanden om vikten av en omsorgsfull prövning.

Anmälan

I en anmälan till JO den 3 december 2025 förde AA, reporter på SVT Nyheters redaktion i Södertälje (SVT), fram klagomål mot Åklagarmyndigheten enligt i huvudsak följande.

Den 23 september 2025 tog SVT kontakt med åklagaren BB för att få del av ett videoklipp ur ett brottmål. Under två månaders tid lämnade BB olika besked kring var och när SVT kunde få ut materialet, bl.a. att utlämnande skulle ske vid Södra åklagarkammaren i Stockholm (Södra åklagarkammaren) respektive vid City åklagarkammare i Stockholm (City åklagarkammare). När det närmade sig så avbokade han. Vid ett tillfälle befann sig BB i närheten av redaktionen för att lämna över handlingen men han dök aldrig upp och avbokade därefter. Vid ett annat tillfälle bestämdes en dag och ungefärlig tid för överlämnandet men åklagaren var sedan inte anträffbar och lät meddela först dagen därpå att han fått förhinder. När videoklippet slutligen lämnades över, den 20 november 2025, skedde det på ett USB-minne som visade sig kräva ett lösenord för att kunna öppnas. SVT sökte då BB upprepade gånger via telefon och mejl, men han svarade inte. Vid tidpunkten för anmälan till JO hade det förflutit två veckor utan svar från honom.

Utredning

JO begärde att Åklagarmyndigheten skulle yttra sig över det som fördes fram i anmälan.

Åklagarmyndighetens yttrande

Åklagarmyndigheten (riksåklagaren CC) yttrade sig till JO efter att upplysningar lämnats av extra åklagaren BB samt kammarchefen DD och områdeschefen EE.

Åklagarmyndigheten redogjorde för bakgrunden till händelsen enligt följande.

Den 19 september 2025 väckte en åklagare vid Södra åklagarkammaren åtal i ett brottmål. Som skriftlig bevisning åberopade åklagaren en promemoria avseende en film. Ärendet överflyttades den 22 september 2025 till City åklagarkammare och fördelades i samband med det på BB. Huvudförhandling i målet hölls den 3 november 2025.

Åklagarmyndigheten redogjorde därefter för upplysningar från BB.

> […] Den 23 september fick han en begäran från sökanden (SVT) om utlämnande av den aktuella filmen. Han informerade SVT om att filmen behövde granskas innan utlämning samt hänvisade till stämmande åklagare och kansliet på Södra åklagarkammaren. Vid en uppföljning från SVT ett par dagar senare hänvisade han åter till Södra åklagarkammaren. Den 3 oktober fick han besked från SVT att de hänvisats tillbaka till honom. Han meddelade SVT att han var sjuk men att han skulle återkomma nästkommande måndag. Den 6 oktober meddelade han SVT att han ville gå igenom filmen innan utlämning. Den 9 oktober meddelade han att filmen kunde lämnas ut efter huvudförhandling vilket SVT accepterade.
>
> Den 21 oktober efterfrågade SVT vilket datum utlämnande kunde ske och han informerade att det kunde ske den 4 november. Vid huvudförhandlingen den 3 november uppmärksammades att andra personer än den tilltalade förekom på filmen vilket han upplyste SVT om. Den 7 november påminde SVT honom om skyndsamheten. Den 11 november bekräftade SVT på fråga från honom att filmen skulle maskas avseende de andra personerna. Han var på kurs den 10-17 november men i kontakt med SVT erbjöd han sig att lämna filmen på deras redaktion nästkommande vecka. Viss praktisk koordinering skedde den 17-20 november och filmen lämnades ut den 20 november. Lösenordet lämnades muntligen. Den 28 november–7 december var han sjukfrånvarande. Han fick kännedom om att SVT efterfrågat lösenord först i samband med JO-anmälan och lämnade ut detta den 18 december.
>
> [U]nder handläggningen [har han] gjort överväganden kring sekretess och integritet för tredje man, samrått med FU-ledare, gått igenom bevisningen samt bedömt ett utlämnade före huvudförhandling som olämpligt. Som en serviceåtgärd har han erbjudit SVT flera olika praktiska alternativ för utlämning. Han kan dock konstatera att utlämningen fördröjts av lösenordsfrågan som borde ha säkrats vid utlämnandet eller genom en frånvarorutin. Detta har nu åtgärdats med komplettering av checklistan för utlämnande.

Åklagarmyndigheten redogjorde vidare för upplysningar från kammarchefen vid City åklagarkammare, DD.

> […] USB-stickan med filmen inkom till City åklagarkammare från Södra åklagarkammaren först den 21 oktober. Eftersom digital media skickas med post kan det dröja innan ett ärende är komplett vid överflyttning till annan kammare.

> Den som tar emot en begäran om utlämning av digital media och konstaterar att handlingen finns tillgänglig på en annan åklagarkammare ska därför vidarebefordra begäran till den kammaren. Såvitt får förstås har [BB], även om han har hänvisat vidare till stämmande åklagare, också under perioden 23 september – 3 oktober 2025 fört en egen dialog med SVT om filmen skulle kunna lämnas ut. Begäran om utlämnande av allmän handling diarieförs i huvudregel inte i brottmålsärendena. Det är först när ett myndighetsbeslut fattas som beslutet och begäran diarieförs och då i åklagarmyndighetens ärendehanteringssystem för administrativa ärenden. Det går därför inte att följa dialogen mellan [BB] och SVT men såvitt framgår av SVT:s egna uppgifter och delvis åklagarens upplysningar, ska SVT ha erbjudits att komma till City åklagarkammare och hämta filmen, alternativt hämta filmen på Södra åklagarkammaren. Värt att notera är dock att filmen alltså inte fanns tillgänglig på City åklagarkammare under den perioden. Omkring den 6-9 oktober gör [BB] en omprövning och bestämmer sig för att lämna ut filmen fast med förbehåll och inte före huvudförhandlingen. Det framgår inte om [BB] har informerat SVT om att de kan begära myndighetens prövning av beslutet att inte lämna ut filmen. [BB] lämnar senare ut filmen den 20 november.
>
> [F]rågor kring handläggning av begäran om utlämnande av allmän handling [hanteras] i första hand … av den som är handläggande åklagare eller annars är ansvarig för ärendet. Det är upp till varje åklagare att göra en sekretessprövning. I de fall åklagaren nekar till att lämna ut en handling eller lämnar ut den med förbehåll, ska åklagaren samtidigt upplysa om att den sökande kan begära myndighetens prövning, det är då kammarchefen som enligt myndighetens arbetsordning har delegation att fatta sådana beslut. Handläggningen ska ske genast eller så snart det är möjligt. På myndighetens intranät finns information, rutiner och checklistor hur en begäran om allmän handling ska hanteras. Handläggningen i ärendet har dragit ut på tiden. Om detta delvis har berott på missförstånd mellan [BB] och SVT är oklart men i vart fall en del av tiden kan ha berott på att [BB] inte har lämnat tydliga besked till SVT om ett utlämnande kunde ske och/eller periodvis har varit svår att nå. Vid frånvaro p.g.a. t ex sjukdom ska åklagaren i enlighet med kammarens rutiner själv sätta in ett frånvaromeddelande på sin telefon. Vid frånvaro ska en överlämning av brådskande ärenden ske till närmaste chef eller den kollega som bevakar tjänsten. Såvitt får förstås har detta inte skett vilket är beklagligt eftersom SVT enligt uppgift under en period då [BB] varit frånvarande p.g.a. sjukdom har sökt [BB] för att få ta del av lösenordet till filmen. Oavsett detta borde [BB] under handläggningen ha varit tydligare i sin kommunikation med SVT för att om möjligt undvika missförstånd. Han borde också ha kontaktat sin närmaste chef och bett om hjälp med handläggning av frågan när det drog ut på tiden, i vart fall borde han ha kontaktat en chef när det blev aktuellt att inte lämna ut filmen. [BB] har angivit att lösenordet lämnas muntligt när filmen sedan lämnas ut. Detta verkar inte ha gått fram till de som har önskat titta på filmen vilket förstås är mycket beklagligt. Ärendet har sammanfattningsvis inte handlagts med tillräcklig skyndsamhet och noggrannhet. Mot bakgrund av det inträffade kommer kammarledningen att särskilt påminna om och uppmärksamma medarbetarna på kammaren om vikten av att genast handlägga begäran om utlämnande av allmän handling och att alltid kontrollera huruvida den efterfrågade handlingen/uppgiften finns tillgänglig på kammaren för utlämnande samt vid utlämnande av digital media – kontrollera eventuellt lösenordsskydd.
>
> – – –

Åklagarmyndigheten redogjorde för rättslig reglering och redovisade därefter följande bedömning.

> Jag kan inledningsvis konstatera att SVT den 23 september 2025 begärt ut allmän handling i form av ett USB-minne med en filmupptagning. En tillgänglig kopia av handlingen har inte kommit SVT tillhanda förrän den 18 december, dvs

> nästan tre månader senare. Detta är enligt min uppfattning en oacceptabel tidsutdräkt som inte når upp till kraven på skyndsamhet.
>
> [BB] har vid upprepade tillfällen dröjt flera dagar med att agera på begäran och frågor under handläggningen av denna, även när han varit i tjänst. Jag anser att [BB] borde ha hanterat begäran och de frågor som ställts under handläggningen med större skyndsamhet. Han borde även vid frånvaro ha överlämnat frågan om utlämnande enligt gällande rutin på kammaren.
>
> [BB] synes vidare under handläggningen ha fattat ett beslut om att filmen skulle lämnas ut med förbehåll alternativt inte lämnas ut förrän efter huvudförhandlingen var avslutad. Av handlingarna framgår inte om [BB] informerat SVT om möjligheten att begära myndighetens prövning av det beslutet vilket han rätteligen skulle ha gjort. Beslutet synes inte heller ha dokumenterats.
>
> Slutligen anser jag att [BB] borde ha tillsett att SVT kunde ta del av filmen vid utlämnandet. Detta genom att tillhandahålla lösenordet på lämpligt sätt.
>
> Sammantaget har åklagaren enligt min bedömning brustit i sin handläggning och det är beklagligt att begäran inte har hanterats med den skyndsamhet och noggrannhet som har krävts.

Anmälarens kommentar

AA kommenterade Åklagarmyndighetens remissyttrande och förde fram bl.a. följande. Det stämmer inte att SVT fick lösenordet till USB-stickan i samband med överlämnandet av mediet. Lösenordet fick SVT först den 18 december 2025. Det stämmer att BB erbjöd olika praktiska alternativ för utlämnande, men när det skulle ske så dök han antingen inte upp eller så var han inte tillgänglig. Vidare upplyste han inte SVT om att beslutet att filmen skulle lämnas ut först efter huvudförhandlingen kunde överklagas.

Rättslig reglering

Grundläggande regler om allmänna handlingars offentlighet finns i 2 kap. tryckfrihetsförordningen (TF). Enligt dessa bestämmelser har var och en rätt att ta del av en handling som förvaras hos en myndighet om den har kommit in till myndigheten eller upprättats där, förutsatt att den inte omfattas av sekretess. Med handling avses inte bara traditionella pappershandlingar utan också upptagningar som kan läsas, avlyssnas eller på annat sätt uppfattas endast med ett tekniskt hjälpmedel. (Se 2 kap. 1–4 §§ TF.)

En allmän handling som får lämnas ut, dvs. som inte omfattas av sekretess, ska tillhandahållas genast eller så snart det är möjligt. Det ska normalt ske på stället och utan avgift. (Se 2 kap. 15 § TF.) Den som begär det har också rätt att mot en fastställd avgift få en kopia av handlingen. En sådan begäran ska behandlas skyndsamt. (Se 2 kap. 16 § TF.)

Besked i en utlämnandefråga bör normalt lämnas samma dag som framställningen gjordes. Någon eller några dagars fördröjning kan dock godtas om det är nödvändigt för att ta ställning till om ett utlämnande får ske. Ett visst ytterligare dröjsmål kan vara ofrånkomligt om framställningen avser eller kräver genomgång av ett omfattande material.

En framställning om att få ta del av en allmän handling ska göras hos den myndighet som förvarar den (se 2 kap. 17 § TF).

Om en anställd vid en myndighet, enligt arbetsordningen eller på grund av särskilt beslut, har ansvar för vården av en handling, är det i första hand han eller hon som ska pröva om handlingen ska lämnas ut. I tveksamma fall ska den anställde låta myndigheten göra prövningen, om det kan ske utan onödigt dröjsmål. Om den anställde vägrar att lämna ut handlingen, eller lämnar ut handlingen med förbehåll som inskränker en enskilds rätt att röja innehållet eller annars förfoga över den, ska den som begär att få ta del av handlingen informeras om möjligheten att begära myndighetens prövning och att det krävs ett skriftligt beslut av myndigheten för att beslutet ska kunna överklagas. (Se 6 kap. 3 § offentlighets- och sekretesslagen [OSL].) Den enskilde har rätt att få ett sådant formellt beslut oavsett vad som är grunden för att avslå begäran.

Om en myndighet finner att sådan risk för skada, men eller annan olägenhet som enligt en sekretessbestämmelse hindrar att en uppgift lämnas till en enskild kan undanröjas genom ett förbehåll som inskränker den enskildes rätt att lämna uppgiften vidare eller utnyttja den, ska myndigheten göra ett sådant förbehåll när uppgiften lämnas till den enskilde (10 kap. 14 § OSL).

Bedömning

Handläggningstiden

Handlingen i form av en elektronisk kopia av filmen på ett lösenordsskyddat USB-minne lämnades ut till SVT den 20 november 2025, alltså närmare två månader efter att begäran att få ta del av handlingen kommit in. Det har inte framkommit att handlingens karaktär eller omfattning varit sådan att den inte har kunnat lämnas ut med iakttagande av de tidsramar som följer TF:s krav på skyndsamhet. Handläggningstiden har varit oacceptabelt lång.

Uppgifterna om handläggningen av ärendet om SVT:s begäran och Åklagarmyndighetens bedömning i remissyttrandet till JO aktualiserar även andra frågor om myndighetens handläggning. Jag noterar därvid att den långsamma handläggningen tycks vara ett resultat av en serie av åtgärder som i varierande grad inte har varit förenliga med grundläggande rättssäkerhetskrav. Jag kommenterar vissa av åtgärderna nedan.

Den initiala handläggningen

Handläggningen av ärendet har fram till början av oktober 2025 närmast uteslutande handlat om hur ett beslut att SVT skulle få ta del av handlingen skulle verkställas. De åtgärder som tog sikte på att verkställa utlämnandet har dock i framför allt två avseenden varit oförenliga med kraven på hur ett ärende om att ta del av en allmän handling ska handläggas.

En begäran om att få ta del av en allmän handling ska för det första anses riktad till myndigheten och inte till den anställde vid myndigheten (se RÅ 2007 ref. 68 och JO 2024 s. 242, dnr 1274-2023). Det gäller oavsett om den anställde

ansvarar för vården av handlingen. När en begäran om att få ta del av en handling har framställts till myndigheten, är myndigheten alltså skyldig att se till att ärendet blir korrekt handlagt (se JO:s beslut den 28 november 2024, dnr 4165-2024). En sådan handläggning kräver bl.a. att myndigheten identifierar vem som ska pröva begäran samt tillser att ärendet blir avgjort och beslutet verkställt. Genom Åklagarmyndighetens hantering har detta ansvar dock delvis lagts på SVT. Det sätt på vilket SVT har hänvisats till och från två olika åklagarkamrar kan alltså inte godtas. Det är inte heller acceptabelt att extra åklagaren BB vid planerad frånvaro inte har överlämnat ärendet på det sätt som åklagarkammarens rutiner anger.

En begäran om att få ta del av en allmän handling ska för det andra handläggas med den omsorg som ärendet kräver. En begäran som väcker frågor om det finns sekretessreglerade uppgifter i handlingen som inte utan vidare kan röjas och om handlingen kan lämnas ut med förbehåll ställer därvid särskilda krav på omsorgsfullheten i handläggningen (se RÅ 2008 not. 50 och Högsta förvaltningsdomstolens dom den 27 mars 2026 i mål nr 315-26). Det som kammarchefen DD har uppgett ger intrycket att BB initialt beslutade att handlingen skulle lämnas ut utan att BB själv hade haft tillgång till handlingen. Därefter meddelade BB den 9 oktober 2025 SVT att begäran endast kunde tillgodoses delvis. Även vid detta tillfälle tycks BB ha tagit ställning utan att själv ha haft tillgång till handlingen. Enligt uppgift har handlingen kommit City åklagarkammare till handa först den 21 oktober 2025. Jag kan mot denna bakgrund inte dra någon annan slutsats än att frågorna om uppgifterna har kunnat röjas eller varit sådana att det har varit motiverat att lämna ut handlingen med förbehåll i det här fallet inte har kunnat prövas med vederbörlig omsorg förrän den 21 oktober 2025.

Ett beslut att inte lämna ut handlingen

Den 9 oktober 2025 lämnade BB besked till SVT att handlingen inte kunde lämnas ut före huvudförhandlingen i brottmålet den 3 november 2025. Enligt BB utgjorde beskedet ett förbehåll. I OSL:s mening är dock ett sådant besked – att handlingen kan lämnas ut tidigast efter en månad – närmast ett meddelande om beslut att inte lämna ut en handling. Det är inte att se som ett beslut att lämna ut en handling med förbehåll enligt 10 kap. 14 § OSL. Huruvida beskedet ska karaktäriseras på det ena eller andra sättet saknar dock betydelse för tillämpningen av informationsskyldigheten enligt 6 kap. 3 § OSL. Oavsett hur beskedet närmare borde ha karaktäriserats skulle SVT således ha informerats om möjligheten att begära Åklagarmyndighetens prövning och om förutsättningarna för att kunna överklaga beslutet enligt den nyss nämnda bestämmelsen.

Ytterligare fördröjning

Handlingen i fråga lämnades som nämnts ovan ut till SVT den 20 november 2025 i digital form på ett lösenordsskyddat USB-minne. Lösenordsskyddet innebar dock i praktiken att SVT kunde ta del av innehållet först

den 18 december 2025. I vilken utsträckning Åklagarmyndigheten ska bära ansvaret för denna ytterligare fördröjning har inte kunnat klarläggas. Utredningen är alltså inte tillräcklig för att uttala någon kritik i den här delen.

Kritik och avslutande synpunkter

Åklagarmyndigheten ska kritiseras för den långsamma handläggningen av SVT:s begäran.

Jag noterar att det, som framgått, har visat sig föreligga oklarheter om ansvaret för handläggningen och prövningen av begäran samt om betydelsen av vissa för prövningen centrala begrepp. Det framgår även av yttrandet att City åklagarkammares rutiner om överlämnade av ett ärende om utlämnande av allmän handling vid frånvaro inte har följts. Jag förutsätter att åtgärder vidtas för att komma till rätta med detta.

Ärendet avslutas.

Beslutet har fattats av JO Mattias Almqvist. Dokumentet har fastställts digitalt och har ingen underskrift.

Rättssakkunniga Ellinor Gustavsson har föredragit ärendet och byråchefen Nils Västberg har deltagit i beredningen.